

Проблема суржику в українській мові

ПІДГОТУВАЛА СТУДЕНТКА ФТМ 1-19
ФЕСЕНКО ВАЛЕНТИНА

Культура мови

Мова і культура перебувають в одній поняттєвій площині, тісно пов'язані між собою.

Культура мови – це галузь мовознавства, що займається утвердженням норм на всіх мовних рівнях. Вона передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання і побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету.

Культура мови

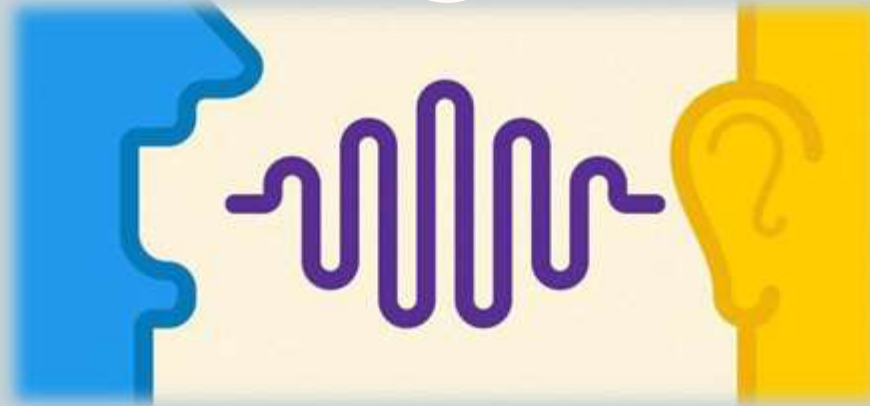
- Висока культура мовлення означає досконале володіння літературною мовою у процесі спілкування та мовленнєву майстерність.

- Основними ознаками культури мовлення є правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність, чистота.

Чистота мови

- Мова тоді буде чистою, коли буде правильно звучати, коли вживатимуться тільки літературно-нормативні слова і словосполучення, будуть правильні граматичні форми. Засмічують мову зайві слова, слова-паразити. Недоречними є вживання діалектизмів, просторічної лексики, канцеляризмів, запозичень. Їх вживання може бути доцільним у відповідному стилі чи ситуації.

Суржик

- Суржик – елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови.

- Назва терміна метафорична. Адже слово давно відоме у млинарстві і означає мішанину різних видів зерна – жита, пшениці, ячменю, вівса, а також борошно з такого зерна; це було борошно низького гатунку.

ТАК
ВОБ
НАВЕРНЯКА

Суржик в інших мовах

Не тільки в українській, подібне явище існує в багатьох мовах різних країн світу. Зазвичай воно виникало внаслідок використання всіх наявних засобів вербального спілкування, змішуючи слова усіх знаних мов, аби досягти порозуміння зі співрозмовником. В білоруській мові таке явище отримало назву «трасянка». У канадському варіанті французької мови — жуаль, поширений у провінції Квебек, із численними відхиленнями від франко-канадських фонетичних і граматичних норм, запозиченнями з англійської мови.

На Ямайці частина населення користується в мовленні місцевим варіантом англійської з домішками мов західної Африки — патва. У Нігерії є «нігерійський піджин». У США подібне мовне явище — суміш іспанської та англійської, якою розмовляють вихідці з Латинської Америки — називають «спанглиш» (англ. Spanglish, утворене від англійської назви двох мов Spanish і English).

Суржик

- Питання походження суржику відстежують до часів Г. Сковороди та І. Котляревського; у більшості ж випадків суржик пов'язують із періодом радянської русифікації.

- Українсько-російський суржик поширений у побутовому спілкуванні мешканців багатьох регіонів України, а також місцевостей на території Росії, де проживає українське населення. Так, результати дослідження, проведеного у 2012 році, показали, що кожен десятий українець спілкується саме суржиком.

Суржик

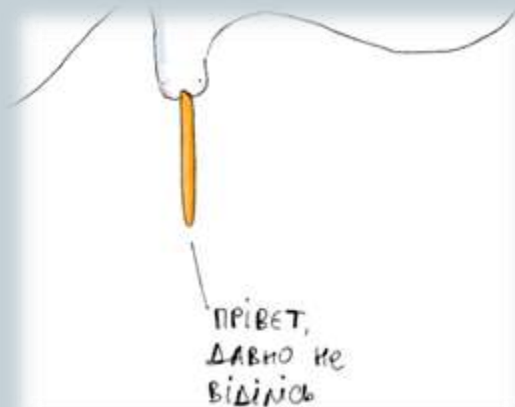

- Суржик існує у різноманітних формах. Намагаючись типізувати суржик, деякі дослідники виділяють суржик «на основі української мови» і «на основі російської мови», а також «слабку» та «сильну» форми суржику, залежно від концентрації порушень лексичного стандарту української або російської мови.

Середовища побутування суржику

1. Носіями суржику стають люди, які недосконало володіють як українською так і російською мовою і не завжди зважають на правильність вживання лексики. Характерно і те, що суржиком розмовляють як мешканці сіл, так і міст. Також немає чіткої територіальної різниці в інтенсивності його вживання, незважаючи на тісні мовні контакти між українським та російським населенням.

Дослідження, проведене восени 2006 року в межах міжнародного проекту «Мовна політика в Україні: лінгвістичний та антропологічний аспекти та подальші перспективи» містить цитату одного з респондентів: «Це відбувається несвідомо, це, знаєте, коли людина розмовляє і не розуміє якою мовою вона це робить. Ось я, наприклад, вживаю російське слово чи українське, але я чітко розумію якою мовою я спілкуюся. Коли людина, вибачте, говорить все з підряду без усвідомлення. Він вважає, що просто розмовляє якоюсь мовою».

Середовища побутування суржику

2. По-друге, суржик можна «підхопити», спілкуючись з колом людей, які вже його вживають у своєму мовленні. Це стосується також і виховного аспекту, коли батьки, не приділяючи належної уваги своєму мовленню, вживаючи слова-суржики, сприяють тому, що дитина повторює і починає говорити тією мовою, яку сприймає на слух, фактично спілкуватись суржиком.

3. До суржику-гри досить часто навмисне звертається й освічена українська молодь, так само як і до сленгу, щоб підвищити варіативність своєї мови чи мовлення, ніби ввійти в інший мовний образ, а також виділитись в колі міжособистісного спілкування. Згідно з даними досліджень, молодь вживає суржик набагато активніше, ніж люди старшого покоління.

Суржик

“Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку ХХІ століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу”

© Ліна Костенко

Суржик

Суржик згубно впливає на нашу мову, деформує, розхитує зсередини, нівелює її специфічні особливості й ознаки. Тому суржик не повинен бути нормою спілкування. Для подолання проблеми суржику слід працювати над своєю культурою мовлення. Нижче наведені практичні поради для подолання проблеми суржику:

- стежити за своїм мовленням, аналізувати його, контролювати слововживання, у разі потреби перевіряти за відповідним словником;
- звертатися до правопису, посібників, довідників, учитися самостійно, стежити за змінами норм;
- читати художню літературу – джерело збагачення мовлення, записувати цікаві думки майстрів слова, вчити напам'ять афоризми, вірші. Таким чином можна збагатити лексичний запас, пізнати красу і силу слова, його змістові тонкощі, набути досвіду образно-стилістичного слововживання;
- оволодівати жанрами функціональних стилів. Потрібно однаково добре вміти написати вітальну листівку, заяву, доручення, лист для електронної пошти, підготувати науковий реферат чи публічний виступ та ін.;
- активно пізнавати світ, культуру, розвивати здібності до наук – це підвищує інтелектуальний рівень особистості і віддзеркалюється у мовленні;
- удосконалювати фахове мовлення. Для цього читати фахову літературу (наукові статті, фахові газети і журнали), постійно користуватися спеціальними енциклопедичними і термінологічними словниками, набувати практики публічних виступів із фахової тематики.

Антисуржик

Слід згадати про освітній проект «Мова – ДНК нації». Він представлений у вигляді інтернет-сайту – ukr-mova.in.ua, на якому розміщена численна кількість цікавих веселих зображень, які демонструють поширені помилки у мовленні сучасних українців. Окремо серед цих зображень виділено розділ «Антисуржик», де є найтипівіші помилки суржикомовного населення і подано правильний варіант використання слів за сучасними вимогами словників та правопису.

ДОБРОБУТ

достаток, гаразд(и)

Р. S. Благополуччя – калька з російської мови.

ukr-mova.in.ua

Щось я сьогодні й зуби
не в силі почистити.
Р. S. «Не в стані» – калька з російської мови.

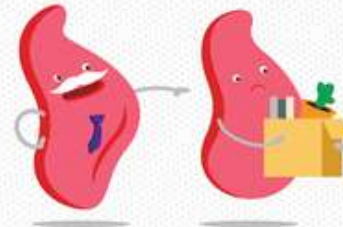
ukr-mova.in.ua

мова

ЛЮБІТЬ
УКРАЇНСЬКУ!

Мене звільнили через
недбале ставлення до роботи.
Р. S. «Халатне відношення» – калька.

ukr-mova.in.ua

мова

ДОПОВІДАЧ, ПРОМОВЕЦЬ, ЛЕКТОР, ОРАТОР

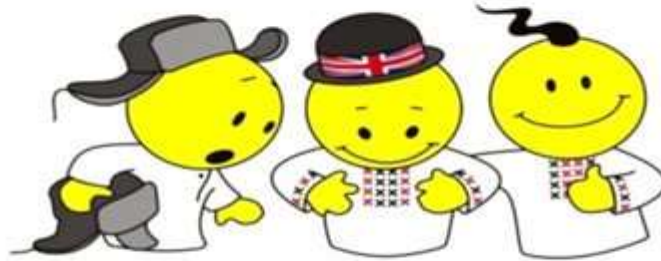
Р. S. Уникайте диспризметивів із суфіксами -ач, -ач, -уч, -юч, таких як «виступаючий».

ukr-mova.in.ua

мова

УКРАЇНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ!

**УКРАЇНСЬКОЮ
ПРИКОЛЬНІШЕ**

www.Shop.Styl.Tur.info

Отже, проблема суржику є значно ширшою і більшою, ніж здається на перший погляд. Тож слід збагачувати власне мовлення, аби ця проблема не стала нормою. І кожен повинен почати з себе.